

GUIDELINES FOR DEVELOPING ENVIRONMENTAL MANAGEMENT AT NA LUANG SCHOOL UNDER THE DEPARTMENT OF EDUCATION BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

Phonthipha BANPHOT

Department of Educational Administration, Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand; s67561802084@ssru.ac.th

ARTICLE HISTORY

Received: 19 January 2026

Revised: 21 January 2026

Accepted: 21 January 2026

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) study the level of environmental management at Na Laung school under Department of Education Bangkok Metropolitan Administration, and 2) propose guidelines for developing environmental management at Na Laung school under Department of Education Bangkok Metropolitan Administration. The sample consisted of 118 school administrators and teachers from Na Laung School under the Bangkok Metropolitan Administration's Department of Education. The research instruments included a questionnaire and a semi-structured interview form. Quantitative data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation, while qualitative data were analyzed through content analysis based on in-depth interviews with five experts in educational administration and school administration. The research findings revealed that: (1) the overall level of environmental management at Na Laung School under the Bangkok Metropolitan Administration's Department of Education was at a high level in all aspects; and (2) the guidelines for developing environmental management at Na Laung School comprised five key approaches: (1) school sanitation, focusing on maintaining cleanliness, hygiene, and safety within the school; (2) school landscape management, emphasizing well-organized, attractive, green, and safe environments with appropriate green spaces; (3) environmental management planning, focusing on the formulation of policies, goals, and systematic environmental management plans; (4) involvement of personnel and the community, promoting the involvement of administrators, teachers, staff, students, parents, and the community in planning and implementing environmental activities; and (5) integrating the learning environment, emphasizing the integration of environmental issues into subjects, activities, and experiential learning connected to students' daily lives in order to holistically enhance learner quality.

Keywords: Internal Supervision in Educational, School Administrators, Phra Samut Chedi School Group

CITATION INFORMATION: Banphot, P. (2026). Guidelines For Developing Environmental Management at Na Laung School Under the Department of Education Bangkok Metropolitan Administration. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 4(1), 12.

แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร

พรทิภา บรรพต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา;

s67561802084@ssru.ac.th (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2) เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 118 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสอบถามแบบกึ่งโครงสร้างเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในส่วนวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการการวิเคราะห์เนื้อหาโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา ด้านบริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คนผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยแนวทางที่สำคัญ 5 แนวทาง ได้แก่ (1) ด้านสุขภาพภายในโรงเรียน ซึ่งมุ่งเน้นการจัดการสุขภาพภายในโรงเรียนให้มีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ และปลอดภัย (2) ด้านการจัดการภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน ที่ให้ความสำคัญกับการจัดภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม เป็นระเบียบ ร่มรื่น และปลอดภัย โดยมีพื้นที่สีเขียวที่เหมาะสม (3) ด้านการวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม ที่มุ่งเน้นการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ (4) ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชน ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม (5) ด้านการบูรณาการสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นการบูรณาการประเด็นสิ่งแวดล้อมในรายวิชา กิจกรรม และการเรียนรู้ เชิงปฏิบัติเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียน เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน

คำสำคัญ: การจัดการสิ่งแวดล้อม, การบริหารสถานศึกษา, โรงเรียนประถมศึกษา

ข้อมูลอ้างอิง: พรทิภา บรรพต. (2569). แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 4(1), 12.

บทนำ

ปัจจุบันการดูแลและจัดการสิ่งแวดล้อมได้รับการยอมรับว่าเป็นประเด็นสำคัญทั้งในระดับประเทศและระดับโลก เนื่องจากสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลงอย่างต่อเนื่องและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์อย่างชัดเจน สำหรับประเทศไทย สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2567 ว่าประเทศไทยเผชิญปัญหาสำคัญ ได้แก่ ปัญหามลพิษทางอากาศจากฝุ่นละออง PM2.5 ปัญหาขยะชุมชนที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นกว่า 28–29 ล้านตันต่อปี และปัญหาน้ำท่วม-น้ำแล้งอันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning, 2024) สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงความจำเป็นในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในสถานศึกษา ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญในการปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมแก่เยาวชนตั้งแต่วัยเด็ก

การจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้และการพัฒนาของผู้เรียน ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาอย่างสมบูรณ์รอบด้าน โดยเน้นการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องมีสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น และมีแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษายังชี้ว่า สภาพแวดล้อมที่ดีจะส่งผลให้ผู้เรียนและบุคลากรเกิดความรู้สึกพึงพอใจ มีแรงจูงใจ และมีพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงบวก ในขณะที่สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมจะบั่นทอนคุณภาพการเรียนรู้และประสิทธิภาพการทำงาน (อภิบาล สุวรรณโคตร, 2563; วิมาลย์ ลีทอง, 2563)

โรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย แม้โรงเรียนจะมีนโยบายและโครงการในการพัฒนาสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์อย่างต่อเนื่อง แต่จากบริบทของการเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีจำนวนนักเรียนจำนวนมากยังพบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ความแออัดของพื้นที่เรียนรู้ ปัญหาขยะ ปัญหาห้องน้ำและอาคารที่ชำรุดทรุดโทรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตของผู้เรียน จากการสะท้อนความคิดเห็นของครู นักเรียน และผู้ปกครอง พบว่าสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจเท่าที่ควร ดังนั้น การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร” จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อศึกษาระดับการจัดการสิ่งแวดล้อม และเสนอแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้รวบรวมและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบการพัฒนาเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดทิศทางและกระบวนการดำเนินการวิจัยให้มีความชัดเจน เป็นระบบ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. แนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อลดผลกระทบเชิงลบต่อสุขภาพ คุณภาพชีวิต และการเรียนรู้ของมนุษย์ นักวิชาการหลายท่านให้ความหมายว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมคือกระบวนการวางแผน ดำเนินการ ควบคุม และประเมินผลการใช้ทรัพยากรและสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2561; สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2566) ในบริบทของสถานศึกษา การจัดการสิ่งแวดล้อมไม่ได้จำกัดเฉพาะด้านกายภาพ เช่น อาคาร สถานที่ และภูมิทัศน์เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงสุขภาพ ความปลอดภัย บรรยากาศการเรียนรู้ และความสัมพันธ์ของบุคลากรภายในโรงเรียน ซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (วิมาลย์ ลีทอง, 2563; กรมอนามัย, 2560) นอกจากนี้ หลักการจัดการสมัยใหม่ยังเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน การใช้กระบวนการบริหารเชิงระบบ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยวงจรคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act) เพื่อให้การจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษามีความเป็นรูปธรรม ตรวจสอบได้ และสามารถปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง (อภิบาล สุวรรณโคตร, 2563; Astin, 1971) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำเชิงนโยบายและผู้ขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

งานวิจัยในประเทศเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาพบว่า โรงเรียนที่มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนที่ชัดเจน และเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วม จะสามารถยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีได้อย่างมีนัยสำคัญ (อภิบาล สุวรรณโคตร, 2563; กิ่งนก กิณเรศ, 2565) นอกจากนี้ การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน มีความสุขในการเรียน และเกิดพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว (วารุณี ยะวะหาบ, 2564) ขณะเดียวกัน งานวิจัยต่างประเทศชี้ให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพและธรรมชาติในสถานศึกษามีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ สมาธิ และการฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญ สภาพแวดล้อมที่มีองค์ประกอบของธรรมชาติ พื้นที่สีเขียว และสุขภาพที่ดี ช่วยเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดี (well-being) และเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ (Chin-Wen Yeh, 2022; Jae Hwa Lee & Soyeon Lee, 2023) ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาควรบูรณาการทั้งมิติด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร โดยเน้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งด้านการบริหารจัดการ การดำเนินงานในทางปฏิบัติ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อสะท้อนภาพรวมการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนและนำไปสู่การพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน การดูแลความสะอาดและสุขภาพภายในโรงเรียน การจัดการพื้นที่สีเขียวและภูมิทัศน์ การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน รวมถึงการบูรณาการประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมเข้ากับการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 175 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 pp.607-610 อ้างอิงใน เศรษฐชัย วิสาโท, 2556, น.6) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนรวมทั้งสิ้น 118 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของ โรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยนี้มุ่งเน้นแนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม
2. ด้านสุขภาพภายในโรงเรียน
3. ด้านการจัดการภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน
4. ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชน
5. ด้านการบูรณาการสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยผสมการใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยนำผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก และใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

2. ขั้นตอนการวิจัย

2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวิจัย

2.2 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง จำนวน 60 ข้อ ครอบคลุมทั้ง 5 ตัวแปรที่ศึกษา ได้อย่าง 1) ด้านการวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม 2) ด้านสุขภาพภายในโรงเรียน 3) ด้านการจัดการภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน 4) ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชน และ 5) ด้านการบูรณาการสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้

2.3 ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัท (Cronbach's Alpha) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.962 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงมากและสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่นเรียบร้อยแล้ว โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในรูปแบบเอกสารและแบบสอบถามออนไลน์ พร้อมตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มีขั้นตอนดังนี้

5.1 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 5 คน

5.2 บันทึกข้อมูลด้วยการสังเกตและจดบันทึกภาคสนาม (Field Notes)

5.3 ถอดความคำสัมภาษณ์อย่างละเอียดครบถ้วน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพถูกนำไปสังเคราะห์ร่วมกับผลการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย

1. การศึกษาระดับการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากทุกด้าน และพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสุขาภิบาลภายในโรงเรียน การจัดการภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน การวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชน และการบูรณาการสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้

2. เสนอแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จากการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน สรุปการวิเคราะห์เนื้อหา ได้ดังนี้

2.1 แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านสุขาภิบาลภายในโรงเรียน มีแนวทางดังนี้

- 1) มีการคัดแยกขยะภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน
- 2) โรงเรียนมีการรณรงค์ด้านสุขาภิบาลให้กับนักเรียน
- 3) โรงเรียนมีการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ
- 4) มีการควบคุมและป้องกันแหล่งเพาะพันธุ์พาหะนำโรค
- 5) โรงเรียนมีระบบระบายน้ำที่เหมาะสม
- 6) โรงเรียนมีมาตรการด้านสุขาภิบาลที่ชัดเจน
- 7) บุคลากรให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาด
- 8) มีการดูแลความสะอาดของอาคารเรียนอย่างสม่ำเสมอ
- 9) โรงเรียนมีการจัดการน้ำดื่มน้ำใช้ที่สะอาดและปลอดภัย
- 10) โรงเรียนมีการตรวจสอบสุขาภิบาลเป็นประจำ
- 11) ห้องน้ำภายในโรงเรียนมีความสะอาดและถูกสุขลักษณะ
- 12) สุขาภิบาลภายในโรงเรียนเอื้อต่อสุขภาพของนักเรียน

2.2 แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านการจัดการภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน มีแนวทางดังนี้

- 1) มีการใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- 2) โรงเรียนส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดูแลภูมิทัศน์
- 3) โรงเรียนมีการใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า
- 4) มีการดูแลต้นไม้และสวนอย่างสม่ำเสมอ
- 5) มีพื้นที่สีเขียวภายในโรงเรียนอย่างเหมาะสม
- 6) ภูมิทัศน์ของโรงเรียนมีความปลอดภัย
- 7) โรงเรียนมีการออกแบบพื้นที่ให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน
- 8) โรงเรียนมีการจัดภูมิทัศน์ที่สวยงามและเป็นระเบียบ

9) การจัดภูมิทัศน์เพื่อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

10) ภูมิทัศน์ภายในโรงเรียนสะอาดและร่มรื่น

11) การจัดภูมิทัศน์สะท้อนอัตลักษณ์ของโรงเรียน

12) ภูมิทัศน์ช่วยสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

2.3 แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม มีแนวทางดังนี้

1) มีการปรับปรุงแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมตามผลการประเมิน

2) มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

3) มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผน

4) มีการวางแผนกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

5) มีการกำหนดเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม

6) แผนการจัดการสิ่งแวดล้อมมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ

7) แผนการจัดการสิ่งแวดล้อมถูกบูรณาการไว้ในแผนพัฒนาสถานศึกษา

8) โรงเรียนกำหนดแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

9) โรงเรียนมีการกำหนดผู้รับผิดชอบด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน

10) โรงเรียนมีนโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน

11) ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการวางแผนด้านสิ่งแวดล้อม

12) การวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมช่วยยกระดับคุณภาพโรงเรียน

2.4 แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชน มีแนวทางดังนี้

1) ผู้ปกครองให้ความร่วมมือด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม

2) ชุมชนมีบทบาทในการสนับสนุนกิจกรรมสิ่งแวดล้อม

3) โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

4) โรงเรียนมีการทำงานร่วมกับชุมชน

5) นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสิ่งแวดล้อม

6) ครูร่วมกันวางแผนกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม

7) บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน

8) ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อม

9) การมีส่วนร่วมช่วยสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

10) กิจกรรมสิ่งแวดล้อมช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดี

11) บุคลากรมีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

12) การมีส่วนร่วมช่วยให้การจัดการสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพ

2.5 แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านการบูรณาการสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ มีแนวทางดังนี้

1) มีการสอดแทรกความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในรายวิชาต่าง ๆ

2) ครูใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

3) โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

4) โรงเรียนสนับสนุนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ

5) ครูบูรณาการสิ่งแวดล้อมในกิจกรรมการเรียนการสอน

- 6) การเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน
- 7) นักเรียนได้เรียนรู้จากกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมจริง
- 8) นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง
- 9) การบูรณาการช่วยสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม
- 10) การบูรณาการช่วยพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน
- 11) การเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีความหลากหลาย
- 12) การบูรณาการสิ่งแวดล้อมช่วยยกระดับคุณภาพผู้เรียน

โดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็น **กลไกสำคัญในการขับเคลื่อน** ผ่านการกำหนดนโยบาย การสนับสนุนทรัพยากร และการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วน แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมดังกล่าวจึงสามารถยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาวะและการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืนในระยะยาวอย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายผล

ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปราย แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านสุขาภิบาลภายในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวงด้านสุขาภิบาลภายในโรงเรียนให้ความสำคัญกับความสะอาด ความปลอดภัย และสุขลักษณะที่ถูกต้อง ทั้งในด้านการจัดการขยะ ระบบน้ำดื่ม น้ำใช้ ห้องน้ำ และการตรวจสอบสุขาภิบาลอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสะท้อนแนวคิดการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาที่มุ่งป้องกันความเสี่ยงด้านสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรเป็นสำคัญ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมอนามัย (2560) ที่ระบุว่า การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนต้องครอบคลุมการจัดการมูลฝอย สุขาภิบาลอาหาร น้ำบริโภค และการควบคุมสัตว์พาหะนำโรค เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อสุขภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานของ วีระพงศ์ สว่างลาก (2565) ที่ชี้ให้เห็นว่าสุขาภิบาลที่ดีมีผลโดยตรงต่อพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ และการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น สุขาภิบาลภายในโรงเรียนจึงไม่ใช่เพียงงานสนับสนุน แต่เป็นกลไกพื้นฐานของการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาโดยตรง

แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดการภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า การจัดการภูมิทัศน์ของโรงเรียนนาหลวงมุ่งเน้นการสร้างพื้นที่สีเขียว ความสวยงาม ความเป็นระเบียบ และความปลอดภัย พร้อมทั้งออกแบบพื้นที่ให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียนและเอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งสะท้อนแนวคิดที่สภาพแวดล้อมทางกายภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของ Chin-Wen Yeh (2022) ที่พบว่าสภาพแวดล้อมที่มีองค์ประกอบทางธรรมชาติช่วยฟื้นฟูสมาธิและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงสอดคล้องกับ Jae Hwa Lee และ Soyeon Lee (2023) ที่ชี้ว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสมสามารถกระตุ้นนวัตกรรมและการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ กล่าวได้ว่าการจัดภูมิทัศน์ที่ดีไม่เพียงสร้างความสวยงาม แต่ยังเป็น “สื่อการเรียนรู้เงียบ” ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนอย่างรอบด้าน

แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนนาหลวงให้ความสำคัญกับการวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย ผู้รับผิดชอบ งบประมาณ และการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการบูรณาการแผนสิ่งแวดล้อมไว้ในแผนพัฒนาสถานศึกษา ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการของ ศิวิรรณ เสรีรัตน์ (2566) ที่มองว่าการจัดการต้องเป็นกระบวนการวางแผน จัดองค์กร นำ และควบคุมอย่างเป็นระบบ

รวมถึงสอดคล้องกับ โมทนา สิทธิพิทักษ์ และคณะ (2564) ที่เสนอว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนต้องอาศัยการวางแผนเชิงระบบและการใช้วงจร PDCA สะท้อนให้เห็นว่าการวางแผนเป็นฐานรากสำคัญที่ทำให้การจัดการสิ่งแวดล้อมสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชน ผลการวิจัยพบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวงประสบผลสำเร็จจากการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยการทำงานร่วมกันช่วยสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมและความรับผิดชอบร่วมกัน ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมของ พรทิพย์ หอมสินธุ์ และคณะ (2567) ที่ระบุว่าการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญของความยั่งยืน รวมถึงสอดคล้องกับ พระครูปลัดปานันท์ สันตจิตโต และคณะ (2565) ที่เน้นหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะหลักการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการจัดการที่มีประสิทธิภาพ จึงอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้การจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านการบูรณาการสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนนาหลวงมีการบูรณาการประเด็นสิ่งแวดล้อมในรายวิชา กิจกรรม และการเรียนรู้เชิงปฏิบัติอย่างหลากหลาย ส่งผลให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง พัฒนาทักษะการคิด และเกิดจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ ธเนศ ขำเกิด (2563) ที่ระบุว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน รวมถึงสอดคล้องกับ Astin (1971) ที่ชี้ว่าสภาพแวดล้อมและประสบการณ์การเรียนรู้มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของผู้เรียนโดยตรง จึงกล่าวได้ว่าการบูรณาการสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะและความรับผิดชอบต่อสังคม

จากการอภิปรายผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นการจัดการเชิงระบบที่ครอบคลุมทั้งมิติสุขภาพกายภาพ การมีส่วนร่วม การวางแผน และการเรียนรู้ โดยมีผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน และอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน แนวทางดังกล่าวช่วยยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาวะและการเรียนรู้ของนักเรียน และนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ของแนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ได้ดังนี้

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เชิงบูรณาการที่สะท้อนกระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา อย่างเป็นระบบ ครบวงจร และสอดคล้องกับบริบทการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน โดยสามารถสรุปเป็น 5 แนวทางสำคัญ ดังนี้

1. ด้านสุขาภิบาลภายในโรงเรียน (School Sanitation) มุ่งเน้นการจัดการสุขาภิบาลภายในโรงเรียนให้มีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ และปลอดภัย ครอบคลุมการจัดการขยะ ระบบน้ำดื่ม น้ำใช้ ห้องน้ำ ระบบระบายน้ำ และการตรวจสอบ สุขาภิบาลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจของนักเรียนและบุคลากร
2. ด้านการจัดการภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน (School Landscape Management) เน้นการจัดภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม เป็นระเบียบ ร่มรื่น และปลอดภัย โดยมีพื้นที่สีเขียวที่เหมาะสม วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และออกแบบพื้นที่ให้ สอดคล้องกับวัยของนักเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และสุขภาพ
3. ด้านการวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management Planning) มุ่งเน้นการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ บูรณาการไว้ในแผนพัฒนาสถานศึกษา มีการจัดสรร งบประมาณ กำหนดผู้รับผิดชอบ และติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพโรงเรียนอย่างยั่งยืน
4. ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชน (Involvement of Personnel and the Community) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมช่วยสร้างจิตสำนึก ความรับผิดชอบร่วม และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
5. ด้านการบูรณาการสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ (Integrating the Learning Environment) มุ่งเน้นการบูรณาการประเด็น สิ่งแวดล้อมในรายวิชา กิจกรรม และการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของนักเรียน เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะการคิด จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม และยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน

แนวทางการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวง สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร เป็น กระบวนการเชิงระบบที่ครอบคลุมและบูรณาการ 5 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านสุขาภิบาลภายในโรงเรียน ด้านการจัดการ ภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน ด้านการวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชน และด้าน การบูรณาการสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ แนวทางดังกล่าวสะท้อนการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่มุ่งสร้างสภาพแวดล้อม ที่สะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น และเอื้อต่อการเรียนรู้ ควบคู่กับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและการพัฒนา ผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยสรุป การจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวงมิได้เป็นเพียงการดูแลสถานที่ แต่เป็นกลไก สำคัญในการยกระดับคุณภาพโรงเรียน คุณภาพชีวิตของนักเรียน และการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับบริบท การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันและเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1.1 ควรพัฒนาองค์ความรู้และกรอบแนวคิดด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาอย่างบูรณาการ จากผลการวิจัย พบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนนาหลวงเป็นกระบวนการเชิงระบบที่เชื่อมโยงหลายมิติ ทั้งด้านสุขาภิบาล ภูมิทัศน์ การวางแผน การมีส่วนร่วม และการบูรณาการในการเรียนรู้ ดังนั้น นักวิชาการและสถาบันการศึกษาควรนำ องค์ความรู้จากการวิจัยนี้ไปพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดหรือแบบจำลองทางวิชาการ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน การอบรม และการพัฒนาผู้บริหารและครูในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา

1.2 ควรส่งเสริมการบูรณาการแนวคิดการจัดการสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา ผลการวิจัย สะท้อนว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพ การเรียนรู้ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้เรียน งานทางวิชาการจึงควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการการจัดการสิ่งแวดล้อมเข้ากับแนวคิดการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เชื่อมโยงสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายและแนวทางสนับสนุนการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ จากผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนเชิงนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ และการกำหนดกลไกการติดตามประเมินผล ดังนั้น สำนักการศึกษากรุงเทพมหานครควรกำหนดนโยบาย ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน และสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2.2 ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างโรงเรียนและชุมชน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของบุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดการสิ่งแวดล้อมเกิดประสิทธิภาพ หน่วยงานต้นสังกัดจึงควรส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมในระดับเขตพื้นที่และระดับชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายผลการพัฒนา

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาทำการ "วิพากษ์" ตัวเลขดังกล่าวอย่างเข้มข้น เพื่อค้นหา "ช่องว่าง" (Gap) ระหว่างคะแนนความพึงพอใจกับการปฏิบัติจริงที่ยังต้องการการพัฒนา โดยเฉพาะการตั้งคำถามว่า หากผลการดำเนินงานดีอยู่แล้ว เหตุใดจึงยังต้องมีการสร้างแนวทางใหม่ การอภิปรายผลควรเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) หรือมาตรฐานโรงเรียนสีเขียวในระดับสากล เพื่อชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนนาหลวงยังต้องปรับตัวอย่างไรให้ทันต่อมาตรฐานโลก ไม่ใช่เพียงการเปรียบเทียบกับเกณฑ์เฉลี่ยทั่วไป

3.2 ควรพัฒนารูปแบบหรือโมเดลการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาพร้อมการทดลองใช้ จากองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ควรนำไปต่อยอดสู่การพัฒนารูปแบบหรือโมเดลการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา และศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบดังกล่าวผ่านการทดลองใช้จริง เพื่อสร้างองค์ความรู้เชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพโรงเรียน อย่างเป็นรูปธรรม

3.3 ควรพิจารณาเพิ่มเติมมุมมองทาง "วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม" หรือ "สถาปัตยกรรมเพื่อการเรียนรู้" (Learning Architecture) เข้ามาผสมผสาน เช่น การวิเคราะห์เรื่องคุณภาพอากาศ (PM 2.5) การจัดการพลังงาน หรือการออกแบบพื้นที่ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามหลักจิตวิทยาสภาพแวดล้อม (Environmental Psychology) ซึ่งจะช่วยให้ งานวิจัยชิ้นนี้หลุดพ้นจากการอบอวนธุรการโรงเรียนทั่วไป และก้าวสู่ความเป็นนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์ที่ตอบโจทย์ วิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมในเมืองหลวงได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2560). *การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2561). *ความรู้พื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กิ่งกนก กิณเรศ. (2565). การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 16(2), 85–98.
- ธเนศ ขำเกิด. (2563). *การจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ หอมสินธุ์, และคณะ. (2567). แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 18(2), 87–104.
- พระครูปลัดปานันท์ สันตจิตโต, และคณะ. (2565). *หลักธรรมมาภิบาลกับการบริหารองค์กร*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- วารุณี ยะวะหาบ. (2564). *การบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิมาลย์ ลีทอง. (2563). *บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2566). *การจัดการและพฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2566). *รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- อภิบาล สุวรรณโคตร. (2563). *การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Astin, A. W. (1971). *Four critical years: Effects of college on beliefs, attitudes, and knowledge*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Astin, A. W. (1971). Student involvement: A developmental theory for higher education. *Journal of College Student Development*, 25(4), 297–308.
- Chin-Wen Yeh. (2022). The influence of natural environments on attention restoration and creativity. *Journal of Environmental Psychology*, 81, 101789.
- Jae Hwa Lee, & Soyeon Lee. (2023). Physical learning environments and creativity in schools. *Educational Facilities Research*, 45(1), 23–39.
- Lee, J. H., & Lee, S. (2023). Physical learning environments and creativity in educational settings. *Sustainability*, 15(3), 2145.
- Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning. (2024). *Thailand state of environment report 2024*. Bangkok: Ministry of Natural Resources and Environment.

Data Availability Statement: The raw data supporting the conclusions of this article will be made available by the authors, without undue reservation.

Conflicts of Interest: The authors declare that the research was conducted in the absence of any commercial or financial relationships that could be construed as a potential conflict of interest.

Publisher's Note: All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Copyright: © 2026 by the authors. This is a fully open-access article distributed under the terms of the Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).